Dos apunts cartogràfics del port de Pals

Autor: Lluís Batlle i Rossell
Data de publicació: 31-07-2014

Mapes de la zona de Pals ens confirmen l'existència d'una duana arran de mar i una possible alteració volguda a l'efecte d'esborrar la importància marítima de Pals.

Des de l'Institut Nova Història fa anys que es defensa que la vila de Pals tenia port, un port important des d'on es va preparar tot el primer viatge de la Descoberta. Gent ben diversa, des de la Teresa Baqué, l'Alba Vallès, En Jordi Bilbeny, l'Albert Fortuny i tants altres, han aportat indicis de l'existència d'aquest port.

Tenim constància de la gran importància de la vila de Pals, ciutat universitària i amb hospital, que avui en dia se'ns presenta com una vila antiga més del Baix Empordà amb restes d'un passat gloriós. Justament sobre el port, topònims actuals com la "Platja del Grau" ens indiquen la presència d'un grau. Al 2012, En Jordi Bilbeny ens presentava rebuts de comerç internacional amb transport des del port de Pals, i com també ens va presentar al 13è Simposi de la Descoberta Catalana d'Amèrica (videu), un doctor que prefereix romandre en l'anonimat, ha trobat important documentació de comerç amb aquest port i Barcelona.

Com que tota gota suma, us presento un mapa de la Côte est d'Espagne, del 1895, elaborat pel francès Service Hydrographique de la Marine, en què trobem un nou indicador de la importància d'aquest port ara desaparegut. La marca de douane de Pals ens denota la coneixença francesa d'una duana en aquesta vila, una institució només a l'abast d'aquelles ciutats amb un destacat comerç internacional, que Pals podia tenir només per mar.

De Tarragone au Cap de Creux (Cartoteca Digital de l'ICGC)

Si la marina francesa tenia present aquesta duana de Pals fa poc més de cent anys, com és que avui no tenim ben localitzada i ben coneguda una gran quantitat de documents sobre aquest port? Com sol passar, hem d'anar a buscar la

informació de casa nostra a fora, i això ens referma en la nostra sospita de manipulació intencionada dels arxius.

En aquesta mateixa direcció, us vull presentar un nou cas de mala còpia de mapes. També a la Cartoteca de de l'ICGC podem veure una vista detallada del Baix Empordà, que ens mostra els entorns de Palamós. Els mapes no són de la mateixa planxa, ja que tenen algunes diferències clares, com el canvi d'idioma a la toponímia. A veure si hi trobeu alguna diferència.

- 1695, Les environs de Palamos et de Girone, dans la province de Catalogne en Espagne... / chez le Sr. de Fer dans l'Isle du Palais a la Sphere Rojale ; Inselin sculp. (Veure'l a la Cartoteca Digital de l'ICGC)

- 1695, Die Jager Gegend von Palamos und Girone in der Provint. Catalonien. Còpia alemanya del llibre francès mencionat. (Vegeu-lo a la Cartoteca Digital de l'ICGC)

Si us hi fixeu bé, trobareu a faltar un edifici a la vora nord de Pals. Parlant amb una persona gran, bona coneixedora del mapa francès, ens assegura que es tracta de l'antic far de Pals. Aquest mapa --va afegir-- és dels pocs que es va salvar de les nombroses requisacions de documents, ja que segons ens explica, el seu posseïdor va falsificar-li la data perquè es pogués conservar. Es tractaria, doncs, dels pocs mapes que mostren bé tal com era llavors la costa, amb el mar fent un golf força marcat fins ben bé a la vila de Pals mateix. Si seguiu els enllaços als mapes, veureu com en tot el mapa copiat hi ha només dues altres diferències: el nou mapa alemany inclou una fortificació dibuixada davant de Sant Feliu de Guíxols, que, tot i aparèixer mencionada al mapa francès, no la trobàvem al dibuix. I el mapa francès inclou el Far de Sant Sebastià, que com el de Pals i d'altres torres costaneres, destaquen per dur un pal dret al cim.

Aquest oblit del far de Pals podria ser casualitat, però sembla coherent amb la resta de manipulació arxivesca que anem trobant a mesura que investiguem. És una sort, en tot cas, que puguem accedir a aquests mapes per internet i puguem treure a la llum errades tan rellevants com aquestes.

Lluís Batlle i Rossell

28 d'abril del 2014